

OVERDENKING VAN DE ZWARTE GEMEENSCHAP

Inleiding.

De Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) heeft op aanvraag van het Ministerie van Buitenlandse Zaken bij schrijven van 27 april 2001 advies uitgebracht inzake de mogelijke maatregelen voor nabestaanden van slachtoffers van de slavernij en het kolonialisme.

De minister heeft dit advies aan de AIV gevraagd om een regeringstandpunt te kunnen innemen inzake Reparation één van de agendapunten op de Wereldconferentie tegen Racisme, die van 31 augustus tot 7 september 2001 in Durban, Zuid-Afrika, zal worden gehouden.

Tegen deze achtergrond werd advies gevraagd omtrent de volgende vragen:

- I. Nederland wil – voortbouwend op de EU-positie zoals hierboven (zie Bijlage I) uiteengezet – op positieve wijze bijdragen aan de discussie over hoe invulling te geven aan de onderkenning van het leed dat de slachtoffers van slavernij en kolonialisme hebben ondergaan en de mogelijke gevolgen daarvan voor hun nabestaanden. Welke mogelijkheden doen zich in dit verband voor?
- II. Hoe vallen eventuele positieve maatregelen jegens nabestaanden van slachtoffers van slavernij en kolonialisme in te passen in een breder antiracisme beleid, dat ook andere groepen omvat die met racisme, discriminatie, vreemdelingenhaat en aanverwante vormen van intolerantie worden geconfronteerd?

De Europese Conferentie die enige tijd geleden in Straatsburg is gehouden, moet gezien worden als een verkenning van de standpunten van de EU en ter voorbereiding van deze Wereldconferentie tegen Racisme. Het is daarom niet verassend dat de AIV gewezen wordt op het gegeven dat de EU reeds een standpunt heeft ingenomen over rechtsherstel en compensatie en dat tegen deze achtergrond om advies verzocht wordt over de bovenstaande vragen I. en II.

Belangrijk in dit verband zijn de opvattingen van de EU waarin compensatoire claims en maatregelen worden afgewezen. In de brief van de minister aan de AIV worden deze opvattingen als volgt verwoord:

‘Daarnaast is de EU van mening dat de doelstellingen van de Wereldconferentie niet gediend zijn met een debat over financiële compensatie met betrekking tot gebeurtenissen uit het verleden. Een dergelijk debat zou de conferentie afleiden van haar hoofddoel, te weten het behalen van resultaten die gericht zijn op het heden en de toekomst, en niet het vereffenen van rekeningen uit het verleden. Zo’n debat zou voorts niet in overeenstemming zijn met een aantal juridische beginselen inzake reparatie. Bovendien meent de EU dat een debat over financiële compensatie de uitkomst van de Conferentie wel eens heel ineffectief zou kunnen maken voor wat betreft de werkelijke strijd tegen racisme en discriminatie, vreemdelingenhaat en aanverwante vormen van intolerantie’.

Het was dan ook te voorspellen dat in de conclusies en aanbevelingen van de AIV waar het gaat om compensatoire maatregelen en claims deze door de adviesraad worden afgewezen met als argument, dat: ‘een ander spoor gevolgd moet worden ten aanzien van aanspraken tot compensatie van leed dat de slachtoffers van slavernij en kolonialisme hebben ondergaan.

Het bezwaar van deze aanspraken is, dat zij op interstatelijk niveau worden gepresenteerd en dat dientengevolge het perspectief van de slachtoffers en hun nabestaanden buiten beeld dreigt te blijven’.

De AIV biedt als alternatief een gratuite oproep ‘tot grotere nationale en internationale inspanningen om tot een meer rechtvaardiger verdeling van welvaart en hulpbronnen te komen’.

Kortom het traject waarlangs de regering haar standpunt heeft willen vormen ten aanzien van Reparation is op zijn minst een eenzijdig pad te noemen om maar niet te spreken van uitsluiting van een deel (de zwarten) van de Nederlandse maatschappij en minachting ten opzichte van de nazaten van de slavernij.

Wat de zwarte gemeenschap nu van belang acht inzake het slavernij vraagstuk.

De bijeenkomst kan niet voorbijgaan aan het feit dat de Nederlandse regering zich wil conformeren aan standpunten die binnen de EU zijn geformuleerd. De lidstaten van de EU hebben met betrekking tot slavernij en kolonialisme uiteenlopende historische ervaringen. Bovendien hebben de lidstaten mede als gevolg daarvan verschillende historische gedetermineerde banden met landen en groepen van individuen uit die landen.

Dit schept een ander referentiekader waarbinnen de verschillende lidstaten afzonderlijk hun betrekkingen met die landen en/of met die groepen van individuen – de nazaten van de tot slaaf gemaakte mensen – gestalte zouden moeten geven.

Zo heeft de Nederlandse regering mede onder druk van de zwarte gemeenschap een nationaal monument ter herdenking van de Slavernij in het leven geroepen. Voorts is de oprichting van het ‘Instituut Nederlands Slavernijverleden en Erfenis’ in voorbereiding.

Binnen het veel omvattende begrip Reparation zijn dit kleine stappen voorwaarts, zij vormen echter niettemin een duidelijke teken van verscheidenheid van koloniale geschiedenis van de verschillende lidstaten van de EU.

De lidstaten Oostenrijk en Zweden zullen gezien hun eigen geschiedenis een heel andere opstelling binnen de EU kunnen veroorloven. Slavernij is in die landen geen Issue en elke toezegging in het kader van Reparation zal hun niet nationaal of collectief ten goede komen en zal hen derhalve geld kosten.

Niets staat het EU-lid Nederland in de weg om in het kader van de eigen koloniale geschiedenis, haar eigen aandeel in de slavenhandel en de slavernij een positieve houding tegen Reparation aan te nemen. Een voorbeeld hiervan is bijvoorbeeld, dat EU-lid Frankrijk bij wet (21 mei 2001) bij de Raad van Europa, de VN en Internationale organisaties opgeroepen heeft de slavenhandel en de slavernij als misdaden tegen de menselijkheid te beschouwen. Het is daarom niet duidelijk waarom Nederland in het kader van Reparation zo slaafs het EU standpunt wil overnemen.

De deelnemers aan de bijeenkomst zijn het met de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen eens, dat het opmerkelijk is “hoe de geschiedenis van de slavernij en de verwerking daarvan vooral de geschiedenis is gebleven van slavenhouders. Ze kregen niet alleen driehonderd gulden schadevergoeding per slaaf, maar ook alle aandacht.”

Zo vermeldt ‘Het slavenregister’ opgesteld op 1 juli 1863, dat er 32.972 particuliere slaven en 649 overheidsslaven de vrijheid kregen. Het getuigt van geen beschaving en moraal dat aan

de slavenbezitters in totaal f 9.864.360 werd uitgekeerd, terwijl de slaven – die onder de slavernij gebukt zijn gegaan - geen cent uitgekeerd of ander genoegdoening kregen.

Het argument van de AIV dat de nazaten van de slavernij niet bereikt zouden worden is niet houdbaar. Gezien de cijfers is compensatie wel degelijk aan de orde omdat precies te traceren is op naam van slaaf en op naam van eigenaar van de slaaf, wie de nakomelingen zijn. Ook kan het bedrag dat toen uitgekeerd is aan de slavenbezitters als een referentiekader dienen, om doormiddel van een economische formule, de vervangende waarde te berekenen en als kader te dienen voor compensatie.

Er zijn echter argumenten die pleiten voor een collectieve compensatie aan de nazaten van de tot slaaf gemaakte mensen.

Het is denkbaar dat de herstelbetaling (buiten de reguliere begrotingen) op het gebied van onderwijs, bestrijding van racisme en discriminatie en bevordering van grotere participatie in economische activiteiten (zie bijlage) ingezet kunnen worden.

Voor wat de bestrijding van racisme betreft kan worden gesteld dat de ‘Grass Roots’ momenteel structureel en subtiel worden tegengewerkt. Ook wordt zwart niet toegelaten tot diverse kernen en netwerken binnen de Nederlandse samenleving.

De bijeenkomst stelt vast dat de waardigheid van de nazaten van de slavernij hun is ontnomen en dat dit onrecht hersteld dient te worden. Voorts dient er een discussie op gang te komen over de huidige en toekomstige positie van zwarten in Nederland.

De zwarte gemeenschap mist in de aanbevelingen van de AIV het aandeel van zwart Nederland in de discussie. Ook rept de AIV in haar aanbevelingen niet op welke wijze de afhandeling van de discussie in hun visie zou moeten plaats vinden. In het bijzonder over het aandeel van zwart Nederland bij de discussie en afhandeling. Er is op geen enkele wijze aangegeven op welke wijze in hun visie de betrokkenheid van Zwart Nederland binnen de discussie rond het slavernij vraagstuk gegarandeerd zal worden.

De zwarte gemeenschap heeft daarom de vrees geuit dat de witte Nederlander geen invulling wil geven aan de betrokkenheid van zwart Nederland. Op grond van het bovenstaande hebben de aanwezige organisaties unaniem het rapport van de AIV verworpen. De belangrijkste argumenten zijn:

1. Zowel de Zwarte gemeenschap in Nederland als het Landelijk Platform Slavernijverleden is op generlei wijze geconsulteerd door de AIV.
2. De AIV heeft (wellicht om politieke reden) aangeleund tegen de uitgangspunten van de Europese gemeenschap. Terwijl de vergadering (de zwarte gemeenschap) een advies geformuleerd wil zien gebaseerd op uitgangspunten mede geformuleerd door nazaten van de slavernij.
3. Juridische barrières in het advies kunnen de uitvoering van essentiële zaken bemoeilijken. In het geval dat de Nederlandse regering binnen het Europese georiënteerde standpunt beperkingen onderschrijft met betrekking tot Reparation in Durban (supranationaal) kan dit ernstige gevolgen hebben voor de uitkomst van de door ons gewenste discussie in Nederland (nationaal) met betrekking tot Reparation;

4. Unaniem is de zwarte gemeenschap van mening dat de Nederlandse regering geen standpunt moet innemen dat gebaseerd is op het EU-gedachtegoed maar met de zwarte gemeenschap een weloverwogen Nederlands standpunt moet bereiken.

De zwarte gemeenschap is ervan bewust dat we aan de 'vooravond' staan van de Wereldconferentie in Durban en dat het een uiterste inspanning van de regering zal vragen, om een mogelijk ingenomen regeringstandpunt alsnog te herzien. We moeten echter leren van de fouten die we in het verleden gemaakt hebben om vraagstukken eenzijdig te benadering en groepen bewust of onbewust uit te sluiten. Ik kan in dit kader zonder al te veel uit te wijden als voorbeeld noemen de kwestie van URBAN Bijlmermeer.

Wij willen daarom de regering tot het volgende bewegen:

1. om de discussie niet te frustreren tussen de afgevaardigde van de regering en de vertegenwoordigers van de zwarte gemeenschap - om te komen tot een wel overwogen Nederlands standpunt - in Durban geen beperkende afspraken inzake Reparation met betrekking tot het slavernij vraagstuk te ondertekenen of af te spreken;
2. om op korte termijn (na de Wereldconferentie) met de zwarte gemeenschap gesprekken te voeren zonder op voorhand beperkingen in te bouwen in de bandbreedte van de formulering waarbinnen Reparation (rechtsherstel) gezocht dient te worden;
3. om de voormalige kolonie Suriname en de rijkssdelen in bovengenoemde gesprekken (direct) te betrekken;
4. om parallel of aansluitend aan de uiteindelijke formulering waarbinnen Reparation dient plaats te vinden in Nederland de dialoog met Suriname te starten met betrekking tot het interstatelijke slavernij vraagstuk.

De zwarte gemeenschap zal alles in het werk stellen om de gevraagde discussie om te komen tot een wel overwogen Nederlands standpunt voortvarend mede te organiseren en te regisseren.

Hoogachtend,

Caraïbisch-Afrikaans Instituut Nederland	(CARAFIN)
Landelijk Platform Slavernijverleden	(LPS)
Organiseer Pressie Omhoog	(OPO)
Platform Surinaamse Politici	(PSP)

21 augustus 2001